

Să creăm un spațiu științific și cultural comun în baza adevărului istoric

Ediția a IV-a a Congresului Național al Istorichilor Români e menită să fortifice colaborarea specialiștilor în domeniu de pe cele două maluri ale Prutului într-o mai bună și obiectivă cunoaștere a istoriei neamului nostru în spiritul adevărului științific.

Această colaborare are deja o tradiție încetățenită, concretizată în diverse manifestări culturale și științifice cu caracter teoretic și practic. De remarcat că relațiile de colaborare au loc în linie ascendentă între cele două Academii-surori: Academia Română și Academia de Științe a Moldovei, care au semnat și un Acord privind realizarea unui Plan de acțiuni comune.

Un bun prilej pentru a da curs acestei înțelegeri și a pune o piatră unghiulară unității spațiului științific românesc a fost Centenarul Marii Uniri, care a fost și un prilej de reînnoțire a legăturilor constituite chiar de la fondarea Academiei Române, în care a fost reprezentată și Basarabia prin trei membri - Constantin Stamati, Alexandru Hâjdău, Ioan Străjescu, și astfel luminile aceluia act citorial se aprind cu o nouă intensitate.

Sesiunea științifică comună “Centenarul Unirii Basarabiei cu România”, care a avut loc la Chișinău în ziua de 27 martie 2018, a constituit un adevărat moment istoric, întrunind 200 de personalități, printre care erau și 30 de membri ai Academiei Române. Rezoluția Sesiunii formula un Apel către factorii de decizie din Republica Moldova și România, pentru promovarea adevărului istoric și conservarea memoriei înaintașilor implicați în făurirea Unirii. Continuarea evenimentelor a avut loc la Filiala Iași a Academiei Române a doua zi, 28 martie 2018, în cadrul aceleiași conferințe aniversare.

Nu vom trece în revistă numeroasele manifestări organizate în comun cu participarea istoricilor basarabeni – membri ai Academiei, și la implicarea lor în studiul istoriei naționale și promovarea adevărului științific. Sunt de menționat, selectiv, unele cu o semnificație aparte, încadrate simbolic între Anul Cantemir și Anul curent, pe care l-am putea numi Anul Ștefan cel Mare și Sfânt.

Figura monumentală a lui Dimitrie Cantemir a devenit obiectul de studiu al unor experți – membri ai Academiei, care au fost implicați în diferite acțiuni de evocare a personalității sale la Chișinău, Iași, București, Vălenii de Munte etc. Spre exemplu, acad. Mihai Cimpoi a prezentat, la Iași, amplul său studiu “Dimitrie Cantemir și eternul baroc”, iar m.c. Ion Hadârcă – volumul de texte în formă poetică extrase din operele marelui savant.

Cea de-a doua figură monumentală – a lui Ștefan cel Mare și Sfânt a generat de asemenea un șir de acțiuni culturale cu implicarea membrilor Academiei noastre, ce au avut loc la Chișinău, la Biblioteca “Onisifor Chivu” și Centrul Academic Internațional “Mihai Eminescu”, la Pererâta, satul natal al lui Grigore Vieru, Suceava și Putna, în Sala de conferințe a legendarei mănăstiri.

Unul din imperatiile noastre este elucidarea unor probleme altă dată prohibitive, precum cele legate de deportări sau de alte aspecte dramatice ale perioadei postbelice. În acest sens este binevenită apariția unor lucrări eseistice și artistice publicate de membrii Academiei noastre. De asemenea, elaborarea unor manuale, bazate pe o prezentare obiectivă a faptelor și pe o concepție a unității românești, este o problema stringentă, pe care istoricii noștri de pe cele două maluri ale Prutului urmează s-o rezolve prin eforturi comune.

Abordând subiectul educației tinerii generații, se cere remarcat faptul ca la 27 august, când am celebrat Ziua Independenței proclamată acum 33 de ani, acad. Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române și membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei, a susținut prelegerea publică „Educația contemporană prin istorie” în cadrul celei de-a doua ediții a Școlii de Vară

„Calea spre descoperiri științifice”, organizată de către cele două academii. Este o inițiativă vizionară de a da Școlii de vară un conținut profund multidisciplinar, cu includerea prelegerilor ce țin de istoria neamului. Nicolae Iorga spunea: „Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții”.

Cinstirea memoriei înaintașilor noștri are și puternice motive educative. În acest context Academia Română, Academia de Științe a Moldovei și Institutul Astronomic al Academiei Române, în parteneriat cu alte instituții, organizează pe 11 septembrie curent Simpozionul științific cu genericul “Nicolae Donici și astronomia pe meleaguri moldovene”, dedicat aniversării a 150-a de la nașterea remarcabilului astronom, fondator al Uniunii Astronomice Internaționale și membru de onoare al Academiei Române, care a construit în 1908 la Dubăsarii Vechi un observator astronomic cu activități recunoscute internațional și care a dus faima științei românești pe multe meridiane și paralele ale lumii. De menționat că până astăzi Nicolae Donici este considerat savantul Basarabiei cu cea mai puternică rezonanță internațională a activității.

O noutate o prezintă faptul că Academia Română și Academia de Științe a Moldovei au lansat în premieră concursul premiilor celor două academii, un premiu fiind propus pentru promovarea culturii și spiritualității românești. Sperăm că acest concurs, în interferență constructivă cu alte inițiative, va impulsiona crearea unui spațiu științific și cultural comun, benefic pentru tot spațiul românesc și, implicit, pentru parcursul european al Republicii Moldova.

**Acad. Ion Tighineanu, Președinte al Academiei de Științe a Moldovei,
membru al Consiliului Științific Internațional**